

Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık Düzeyleri ve Kur'an'a Yönelik Tutumları Üzerine Amprk Bir Araştırma (Ordu Üniversitesi Örneklemi)¹

*An Empirical Research On The Religiosity Level Of The University Student's And Their Attitude
To The Qur'an*

Yahya TURAN²

Orhan İYİBİLGİN³

Geliş Tarihi: 12.06.2018 / Düzenleme Tarihi: 14.07.2018 / Kabul Tarihi: 16.07.2018

Özet

Din, insan yaşantısının merkezinde yer alan, insanın duygu, düşünce ve davranışlarına yön veren ve insana dünya ve ahiret mutluluğunu kazandırmayı amaçlayan ilahi kanunlar bütünüdür. Dindarlık ise bu ilahi kanunun birey tarafından anlaşılması, yorumlanması, içselleştirilmesi sonucu oluşan bir vasıftır. Bu bağlamda insanların doğru dindarlık algıları oluşturması, dine yönelik doğru tutumlar kazanması, dinin amacına ulaşması anlamına gelecektir. Bunun için de kişilerin yeterli düzeyde doğru ve güvenilir dini bilgiler edinmesi, bu bilgileri içselleştirmesi ve kişiliğine mal etmesi gerekir. Söz konusu İslam olduğunda doğru ve güvenilir din bilgisi ancak dinin temel kaynağı olan Kur'an ve Sünnetten elde edilebilecektir. Bu nedenle araştırmada, İslam'ın temel kaynağı Kur'an-ı Kerim'e ve O'nun tefsirine olan ilgi ölçülmeye çalışılmış ve dindarlık ile etkileşimi araştırılmıştır.

Alan araştırması yöntemiyle yürütülen bu araştırmanın amacı, katılımcıların dindarlık ve İslam Dininin temel kaynağı olan Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumlar arasındaki ilişki ve etkileşimleri ortaya koymaktır. Araştırmaya Ordu Üniversitesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 195 kadın, 118 erkekten oluşan toplam 313 öğrenci katılmıştır. Araştırmada demografik değişkenlerin yanında dindarlık ölçeği (Cronbach's Alpha= ,873) ile Kur'an'a Yönelik İlgil Ölçeği (Cronbach's Alpha= ,865) kullanılmıştır.

Yapılan araştırma bulguları doğrultusunda; örneklemin dindarlık düzeylerinin ve Kur'an'a yönelik algılarının yüksek olduğu söylenebilir. Kadınların dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgi ortalamalarının erkeklere nazaran daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilmenin dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgiler üzerinde farklılığa yol açan bir faktör olduğu görülmüştür. Katılımcıların dindarlık düzeyleri ile Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumları arasında pozitif yönde bir korelasyon olduğu bulgulanmıştır.

Katılımcılar ve uygulanan ölçeklerle sınırlı olan bu araştırma, hem Din Psikolojisi hem de Tefsir alanına önemli veriler sunmaktadır. Bu iki alana yönelik farklı örneklem ve çeşitli ölçeklerle yapılacak çeşitli araştırmalar, toplumun İslam Dinin temel kaynağı olan Kur'an'a yönelik tutumları ile dindarlıkları arasındaki ilişki ve etkileşimler yanında toplumun dindarlığına etki eden faktörlerin ve dindarlık yapısının daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayacaktır. Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilmenin dindarlık üzerinde etkili olduğu bulgusundan hareketle, eğitim kurumlarında ve yaygın dini eğitim kurumu olan Kur'an Kurslarında yapılan eğitim faaliyetlerinin niteliğinin artırılması, toplumun dindarlık düzeylerine olumlu tesirler oluşturacaktır.

Anahtar kelimeler: Din Psikolojisi, Tefsir, Kur'an, Dindarlık, Tutum, Meal.

Abstract

Religion consists of divine laws, which is at the center of human experience and directs the emotions, thoughts, and behaviors of man and aims to bring happiness to man and the hereafter. Religiosity, on the other hand, is a qualification which is the result of the interpretation, and the internalization of these divine laws by the individual. In this sense, it will come to the point that if people from the right perceptions of religiosity, and they acquire the right attitudes towards the religion, they can reach the purpose of religion.

For this reason, it is necessary for people to acquire adequate and accurate religious information and internalize this information. Regarding the Islam, accurate and reliable religious knowledge can only be obtained from the Qur'an and the Sunnah, the basic source of religion. This study tried to measure the interest to the Qur'an, and the commentary of the main source of Islam, and it's the interaction with religiosity was searched.

¹ Bu araştırmada, 11-12 Mayıs 2018 tarihleri arasında Tefsir Koordinasyon toplantısı kapsamında düzenlenen Teori ve Pratik Arasında Tefsir İliminin Yeri Sempozyumu için hazırlanan "Üniversite Gençliğinde Dindarlık Algısında Kur'an-ı Kerim'in Yeri" adlı bildiri için yapılan anket verileri kullanılmıştır.

² Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Ordu, Türkiye.

E- posta: yahyaturan@odu.edu.tr

³ Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Ordu, Türkiye.

E- posta: o.iyibilgin@odu.edu.tr

The purpose of this survey is to reveal the relationship and interactions between the religions of the participants and the interests and attitudes towards the Qur'an which is the main source of Islamic Religion. A total of 313 students from 195 female and 118 male students studying in different departments of Ordu University participated. In addition to the demographic variables, religiosity scale (Cronbach's Alpha =, 873) and Koranic Interest Scale (Cronbach's Alpha =, 865) were used in the study.

The results indicated that the level of religiosity of the sample and the perceptions of the Qur'an are high. Further, women had higher religiosity and interest level to the Qur'an than men. Next, knowing how to read the Qur'an from Arabic Alphabet was a factor that led to the difference between the attitudes and interests towards Qur'an. A positive correlation was found between the level of religiosity of the participants and their interests and attitudes towards the Qur'an.

This research, which is limited to participants and applied scales, presents an important data in the field of Religion Psychology and Tafseer. Different examples and diverse researches on these two fields will enable the society to understand the relations and interactions between religions and their attitudes towards the Qur'an, the fundamental source of Islamic Religion, as well as factors that affect religiosity and the structure of religiosity. In view of the fact that learning to read the Qur'an from Arabic Alphabet is influential on religiosity, increasing the quality of educational activities carried out in educational institutions and Qur'an course, a widespread religious educational institution, will have a positive effect at the level of religiousness of the community.

Key Words: Psychology and Religion, Tafseer, Qur'an, Religiosity, Attitude, Translation of Qur'an.

Giriş

İnsan hayatını çepeçevre saran, dünyaya gelmesinden ölümüne kadar hayatının her safhasına hükmeden din olgusu, James tarafından ilahi ve insani olmak üzere iki boyutta ele alınmıştır (James, 1987: 34). İlahi boyut, yüce varlığın insanlık için değişmez ilkeleri ve buyrukları olarak yorumlanabilirken, insani boyut ise bu ilke ve buyrukların bireyin ruhsal hayatında değer bulması olarak değerlendirilebilir. Bu bakımdan dinin, her iki boyutunu da öne çıkaran farklı tanımlarının yapılması mümkündür. Bazıları, dinin özünde bulunması gereken özellik ve ilkelerden yola çıkarak "özel" tanımlar, bazıları ise dinin birey ve toplum hayatındaki işlevlerinden hareketle "işlevsel" tanımlar getirmişlerdir (Erkol, 2015: 133-134). Ancak psikolojiye göre dinin ne olduğundan çok bireyin dini eğilimleri, zihinsel süreçleri önem arz etmektedir (James, 1987: 12). Yani dinin insan ruhunda oluşturmuş olduğu etkiler, dolayısıyla bireyin içinde cereyan eden dini yaşayışın davranışlara yansımaları (Yavuz, 1982: 89) şeklinde izah edilebilecek dinin bireysel yönü yani dindarlık, din bilimlerinin araştırma alanını oluşturmaktadır (James, 1987: 12; Kayıklık, 2006).

Din ve dindarlığın çok çeşitli tanımları yapılmıştır. Çünkü bir Hıristiyan'ın dindarlık anlayışı ile Müslüman'ın dindarlık anlayışı aynı olmadığı gibi, aynı dinin mensubu olan bireylerin dindarlık algıları ve yaşam tarzları arasında da farklılıklar görülmektedir (Uysal, 2006: 74; Yapıcı, 2012: 76; Turan, 2017: 109). Bu yönüyle din psikolojisinin de önemli çalışma alanı olan dindarlık, çeşitli araştırmalarda farklı biçimlerde tanımlanmıştır. "Kurumsal dinin bireysel ve içsel yaşanması" (Yapıcı, 2007: 22) şeklinde dindarlığın duygusal yönünü öne çıkaran tanımların yanında, "bir kimseyi, hayatında kutsal bir hedef arayıp bulduğunda veya bir şekilde kutsalla bağlantılı bir yola girdiğinde, dindar olarak kabul" (Pargament, 2005: 282) etmek şeklinde bireyin, kutsalla bağıni vurgulayan tanımlar da bulunmaktadır. Tekin ise dindarlığı, "dinin insan hayatına nüfuz derecesi" olarak tarif etmiştir (Tekin, 2004:49-63).

Dindarlık, bazı araştırmacılar tarafından tek boyutlu, bazı araştırmacılar tarafından ise çok boyutlu bir olgu olarak kabul edilmiştir. Dindarlık bir tutum ögesi olarak ele alındığında *bilgi* (inanç), *duygu* ve *davranış* (ibadet) olmak üzere üç boyuta ayrılabilmesi gibi, dünya dinlerini inceleyen Glock ve Stark, bütün dinlerde var olduğunu düşündükleri *İnanç*, *İbadet*, *Duygu* (*tecrübe*), *Bilgi* ve *Etki* olmak üzere beş boyutun bulunduğunu ileri sürmüşlerdir.⁴ İslam dünyasında ise dindarlık, *iman*, *ibadet* ve *ahlak* olmak üzere üç boyutlu bir olgu olarak ele alınmıştır (Köktaş, 1993: 58; Akseki, 1959: 22-23; Gazali, tsiz: 154). Gazali dindarlığı, dinin temel prensiplerine iman olmak üzere "itikat", dinin vazettiği emir ve yasaklarla ilgili genel bilgileri öğrenmek bakımından "ilim" ve kulun bizzat Allah'a ve diğer insanlara karşı görevlerini ifade eden "amel" olmak üzere üç boyutu olduğunu kabul etmektedir (Gazali, t.siz: 163).

Din ve dindarlığın temel kaynağı ise, İslam anlayışına göre Kur'an'dır. Kur'an'da ifade edilen ve Müslüman bireyin sahip olması gereken vasıflar, Allah'ın kullarına, diğer insanlara ve evrene karşı yüklediği sorumluluklar, kulluğun, bir başka ifade ile dindarlığın mahiyeti ve çerçevesini belirlemektedir. Buna göre Müslüman birey – İslam dini bakımından – Allah'ın emir ve yasaklarına, peygamberinin sünnetine bağlı olmaksızın dindarlık anlayışı, ortaya koyamaz. Bu bakış açısıyla değerlendirdiğimizde, ilahi vahiy herkese aynı ölçüde bir kısım sorumluluklar yüklerken acaba insanların dindarlıkları nasıl farklılaşmaktadır? Bu soru, bir yönüyle insanın dini hükümleri anlamlandırması, kendi düşünce ve bilgileri doğrultusunda yorumlaması ve nihayetinde kendine mal etmesi ile alakalı olabileceği kadar, dini bilgiyi doğru kaynaklardan alıp almadığı, doğru bilgi ve yorumlara muhatap olup olmadığı ile de ilişkilendirilebilir. Bu durumda dini öğrenme kaynağı, insanların dinlerini doğru öğrenip öğrenmedikleri ve doğru yaşayıp yaşamadıkları üzerinde etkili olacaktır.

Dindar bireyin, hayatında dinin ne kadar etkili olduğu, bir kısım ibadetleri ne sıklıkla yaptığı, İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an'a yönelik ne gibi ilgi ve tutumunun olduğu analiz edilen bu araştırmada dindarlık, çok boyutlu bir olgu olarak ele alınmıştır. Dindar bireyin dinin temel kaynağı olan Kur'an ve onun açıklaması olan meal ve tefsiri okuması, bu okuduklarını hayatına aktarması bakımından önem arz etmektedir. Bu bakış açısı çerçevesinde bireylerin dindarlık anlayışları içerisinde dinin temel kaynağı olan Kur'an'ın yeri belirlenmeye çalışılmıştır.

⁴ Daha geniş bilgi için; Turan, *Kişilik ve Dindarlık*, 114-119; Yapıcı, "Dini Yaşayışın Farklı Görünümleri"; Kayıklık, "Bireysel Dindarlığın Boyutları ve İnanç-Davranış Etkileşimi".

Konu, Amaç ve Önemi

Araştırmanın konusu, Ordu üniversitesi öğrencilerinin dindarlık ve Kur'an'a yönelik algıları üzerinde etkili olan faktörleri tespit ve tasvir etmek, iki olgu (dindarlık-Kur'an'a yönelik ilgi ve tutum) arasındaki ilişki ve etkileşimleri ortaya koymaktır. Amacı ise, genç neslin dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgi ve algılarını belirlemektir. Ayrıca, bu ölçek üzerinden üniversite gençliğinin dindarlık düzeyleri ile dinin temel kaynağı olan Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumları arasındaki ilişki ve etkileşimi tespit ve tasvir etmektedir.

Disiplinler arası nitelikte yürütülen bu çalışma, ülkemizde ulaşılabilen kaynaklar bakımından Kur'an'a, meal ve tefsire yönelik ilgi ve tutumları, bizzat muhatabından elde edilen bilgilerle ele alan ilk araştırmalardan biri olma hüviyetini korumaktadır. Bununla birlikte, bu çalışma çerçevesinde, Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumları belirlemeye kabiliyetli geçerli ve güvenilir bir ölçeğin geliştirilmesi bu çalışmayı ayrıca önemli duruma getirmektedir. Literatür incelemesinde, her ne kadar dindarlık ölçekleri içerisinde Kur'an'a yönelik tutumları araştıran ifadeler bulunsa da bu araştırmanın konusunu oluşturan dindarlık ile Kur'an'a yönelik tutumlar arasındaki ilişki ve etkileşimi ele alan müstakil başka bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple, bu araştırmanın literatürde bir ilki oluşturması önemini artırmaktadır.

Hipotezler

H₁: Cinsiyet, dindarlık ve Kur'an'a yönelik algılar bakımından fark oluşturur. Kadınlar, dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgi ölçeklerinin genel ve alt boyutlarında erkeklerden daha yüksek ortalama elde eder.

H₂: Katılımcıların Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilip-bilmemesi dindarlık ve Kur'an'a yönelik algılar bakımından fark oluşturur. Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilenler, dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgi ölçeklerinin genel ve alt boyutlarında bilmeyenlere nazaran daha yüksek ortalama elde eder.

H₃: Katılımcıların dini bilgiyi edinme kaynakları, dindarlık ve Kur'an'a yönelik algıları üzerinde fark oluşturur.

H₄: Mezun olunan ortaöğretim kurumu katılımcıların dindarlık ve Kur'an'a yönelik algıları üzerinde farka yol açar. İmam Hatip Lisesinden mezun olan öğrenciler diğer gruplara nazaran daha yüksek ortalamalar sahip olurlar.

H₅: Öğrenim görülen fakülte katılımcıların dindarlık ve Kur'an'a yönelik algıları üzerinde farka yol açar. İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler diğer gruplara nazaran daha yüksek ortalamalara sahip olurlar.

H₆: Dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgiler ölçeğinin bütünü ve alt boyutları arasında pozitif yönde korelasyon söz konusudur. Katılımcıların dindarlık düzeylerinde oluşacak bir artış Kur'an'a yönelik algılarda da olumlu bir artışa yol açacaktır.

Metod

Araştırmada dokümantasyon ve tarama modelleri kullanılmıştır. Değişkenlere yönelik bilgiler anket tekniği ile elde edilmiştir.

Denekler ve Nitelikleri

Araştırmaya toplam 313 denek katılmıştır. Bu deneklerden %62,3'ünün kadın, %37,7'sinin ise erkek olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların fakültelere göre dağılımları; %28,1'i İlahiyat, %25,2'si Tıp, %24,9'u Fen Edebiyat, %21,7'si ise Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Lise mezuniyet durumlarına göre deneklerin, %39,3'ü Anadolu Lisesi, %24,6'sı İmam Hatip Lisesi, %14,4'ü Fen Lisesi, %8,9'u Mesleki ve Teknik Liseden ve % 12,8'i ise diğer ortaöğretim kurumlarından mezun olmuşlardır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama formu toplam 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, demografik değişkenler ele alınmıştır. İkinci bölüm dindarlık ölçeği, üçüncü bölüm Kur'an'ın dindar bireyin hayatında yerini ve önemini tespit etmeye yönelik sorular, son olarak dördüncü bölüm ise Kur'an'a yönelik ilgi düzeyini tespit etmek amacıyla hazırlanan ölçekten oluşmaktadır.

Dindarlık Ölçeği: Bu araştırmada Ali Ayten tarafından geliştirilen ve psikometri çalışmaları yapılan "Kimlik ve Din İngiltere'deki Türk Gençleri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı makalesinde kullanılan dindarlık ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin psikometri ölçümleri Ayten tarafından yapılmıştır (KMO=0.773; $\chi^2=258.387$; $p=000$; ölçeğin açıklama yüzdesi %50,2) (Ayten, 2012: 110). Dokuz sorudan oluşan ölçekte her hangi bir değişiklik yapılmamış, özgün hali korunmuştur. İki boyutlu olarak değerlendirilen ölçeğin birinci boyutu, *inanç – etki* düzeyini, ikinci boyutu ise *ibadet-bilgi* düzeyini belirlemeye yönelik ifadeleri içermektedir. Ölçeğin puanlanmasında ise 3'lü derecelendirme yapılmıştır. Ölçeğin birinci boyutunda çeşitli durumlara yönelik dindarlığın etki düzeyi; "Çok etkili" 3 puan, "Biraz etkili" 2 puan ve "hiç etkili değil" 1 puanla değerlendirmiştir. İkinci boyutta dini davranışların yerine getirilme durumu ise; "her zaman" 3 puanla, "bazen" 2 puanla, "hiç" 1 puan ile puanlanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini testte Cronbach's Alpha değerinin ,873 olduğu tespit etmiştir. Eldeki bulgular doğrultusunda "dindarlık ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu" söylenebilir. Elde edilen veriler, ortalamaları üzerinden analiz edilmiştir. Buna göre 3'e yaklaşan ortalama güçlü dindarlığı ifade ederken, 1'e yaklaşan ortalama ise düşük dindarlığı ifade etmektedir.

Kur'an'a Yönelik İlgi Ölçeği: Katılımcıların Kur'an, meal ve tefsire yönelik ilgilerini belirlemek amacıyla 8 sorudan oluşan bir ölçek hazırlanmıştır. Ölçekte Kur'an, meal ve tefsire yönelik ilgi ve alakalarını ortaya çıkarmayı amaçlayan ifadeler yanında Kur'an, meal ve tefsir okuma durumunu ve Kur'an'ın hükümlerini hayata aktarma düzeylerini içeren ifadelerden yer almıştır.

Yapılan faktör analizi sonucu ölçek iki boyuta ayrılmıştır. İlk dört ifade olan, "*Kur'an okumak beni manevi olarak rahatlatır*", "*Kur'an'ın hangi konulardan bahsettiğini merak ediyorum*", "*Meal okumak ilgimi çeker*" ve "*Tefsir içerisinde merakımı çekecek çok fazla konu olduğuna inanıyorum*" ifadeleri birinci boyutu oluşturmuş ve bu boyut "Teorik Boyut" olarak isimlendirilmiştir. İkinci boyutu ise "*Kur'an'ın hükümlerini hayatımda gücümün yettiği kadar uygulamaya çalışırım*", "*Sık sık meal okurum*", "*Sık sık tefsir okurum*" ve "*Yaşantınızın, Kur'an'ın getirdiği ilkelere uygunluğunu nasıl değerlendirirsiniz*" ifadeleri oluşturmuştur. İkinci boyut ise "uygulama boyutu" olarak isimlendirilmiştir.

Ölçeğin psikometri özelliklerini tespit etmek bakımından yapılan faktör analizi sonucu, ölçeğin yapısal geçerliliğinin uygun olduğu tespit edilmiştir (KMO: ,798; Bartlett's Test of Sphericity: $\chi^2=1157,926$; $p=,000$). Sekiz ifadeden oluşan Kur'an'a yönelik ilgi ölçeğinin iki boyuta ayrıldığı, elde edilen iki boyutun toplam varyansın 66,061'ini açıkladığı tespit edilmiştir. Bileşenler arasında en düşük yükün ,587 olduğu bulgulanmıştır. Her bir boyut kendi içlerinde pearson korelasyon analizine tabi tutulmuş, her boyutta tüm sorular arasında güçlü düzeyde ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ($p=,000$). Ölçeğin güvenilirliğini tespiti yönelik yapılan testte Cronbach's Alpha değerinin ,865 olduğu anlaşılmıştır. Bu bulgular doğrultusunda ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği yüksek olup, kullanıma uygun olduğu anlaşılmıştır. Likert tipi 5'li derecelendirme biçiminde hazırlanan ölçek, ortalamalar üzerinden analizlere tabi tutulmuştur. Buna göre ortalamaların 5'e yaklaşması, Kur'an'a yönelik güçlü bir ilgiyi ifade ederken, 1'e yaklaşması ise düşük ilgiyi gösterir şeklinde değerlendirme yapılmıştır.

Uygulama

Araştırma 01/03/2018 - 13/03/2018 tarihleri arasında Ordu Üniversitesi Cumhuriyet Yerleşkesinde bulunan fakülteler arasından tesadüfi bir şekilde alınan örneklem üzerinde yürütülmüştür. 350 olarak kabul edilen örnekleme uygulanan anket formlarından bir kısmı geri dönmemiş bir kısmı ise özensiz ve/veya eksik doldurulmasından dolayı analiz dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak araştırma 313 anket verisi üzerinden yürütülmüştür.

Hazırlanan anket soruları ve ölçekler alan uzmanları tarafından incelenmiştir. İfadelerden uygun olmayanlar çıkarılmış veya değiştirilmiştir. Forma son hali verildikten sonra Sosyal Bilimler Etik Kuruluna müracaat edilmiştir. Etik kurulun 21/02/2018 tarih ve 2018-03 sayılı raporundan, anket formunun uygulanmasında etik bakımdan herhangi bir mahzurun bulunmadığı anlaşılmıştır. Örneklem olarak ulaşım kolaylığı ve farklı puan türleri dikkate alınarak Ordu Üniversitesi Cumhuriyet yerleşkesinde bulunan İlahiyat Fakültesinde, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde, Tıp Fakültesinde ve Güzel Sanatlar Fakültesinde uygulanmıştır. Tesadüfi örnekleme ile seçilen öğrencilere uygulanan anketler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı ile çözümlenmiştir. Araştırmada çalışmanın amaç ve hedeflerine uygun olarak frekans analizleri, t-test, ANOVA, Pearson Korelasyon ve regresyon analizleri uygulanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1. Katılımcıların Dindarlık Düzeyleri

	N	Minimum	Maximum	Ort.	S
Etki Boyutu	313	1,00	3,00	2,2019	,54705
İbadet Boyutu	313	1,00	3,00	2,3653	,45325
Genel Dindarlık	313	1,00	3,00	2,2748	,46161
Toplam	313				

Tablo 1 verilerine göre katılımcıların dindarlık ölçeğinin etki boyutunda 3 üzerinden 2,20 (S=,547), ibadet boyutunda 2,37 (S=,453), ve genel dindarlık düzeyi bakımından ise 2,27 (S=,461) ortalama elde etmişlerdir. Bu veriler ışığında Ordu Üniversitesi öğrencilerinin dindarlıklarının yüksek olduğu söylenebilir.

Ordu Üniversitesi örnekleminde yapılan benzer bir çalışmada, katılımcıların öznel dindarlık algılarının 7 üzerinden 4,36 olduğu tespit edilmiştir (Turan, 2018: 493). Bu çalışma ile tespit edilen dindarlık düzeyinin, öznel dindarlık algısından daha yüksek olduğu söylenebilir. Kızılgeçit tarafından yapılan meta-analitik bir çalışmada, Doğu Karadeniz bölgesinin insanının %97,56 oranında İslami inanç esaslarını benimsediği tespit edilmiştir. Dinin uygulama boyutunda ise özellikle beş vakit namaz kılma (%46,40), Cuma namazı kılma (%70,68) ve dua etme (%76,6) gibi ibadetlere katılımın ise düştüğü görülmektedir (Kızılgeçit, 2016: 1152). Ayten tarafından emekli örneklem üzerinde yürütülen bir çalışmada dindarlığın inanç-etki boyutlarından katılımcıların, 5 üzerinden 4,5; bilgi-ibadet boyutlarından ise 4,0 ortalama elde ettikleri görülmektedir (Ayten ve Yıldız, 2016: 293).

Dikkat çekici bir husus ise, benzer çalışmalarda dindarlığın teorik boyutunu oluşturan bilgi ve inanç boyutlarında yüksek puanlar elde edilirken uygulamaya dönük olan ibadet boyutlarında ise nispeten daha düşük puanlar elde edilmektedir.⁵ Bu çalışmada kullanılan ölçek bakımından ise dindarlığın teorik yönünü oluşturan ve "inanç-etki" olarak isimlendirilen boyuttan elde edilen puan, ibadet-bilgi boyutundan elde edilen puandan daha düşüktür. İnanç-etki boyutunu oluşturan sorulara bakıldığında, "bireyin önemli bir kararı alması, ne giyeceği, ne yiyip ne içeceği ve sosyal aktivitelerinin niteliği" gibi günlük aktiviteleri ile yaşam biçimine etkisi bağlamında ele alındığında dinin inanç-etki düzeyinin, ibadet-bilgi boyutuna nazaran daha düştüğü anlaşılmaktadır. Bu netice çerçevesinde genç neslin "ibadet etmek, oruç tutmak, dua etmek ve Kur'an okumak" gibi aktiviteleri içeren ibadetleri daha güçlü bir şekilde uygulamasına rağmen çok düşük de olsa dinin hayatına etki etmesine daha az imkan tanımakta olduğu söylenebilir.

İslam dininin temel kaynağı olan Kur'an, dindar bir bireyin hayatında önemli etkilere sahiptir. Müslüman bireyin hayatını tanzim eden hükümlerin yanında, insanın varlığına anlam katan bilgiler içermesi Kur'an'a yönelik güçlü bir ilginin olmasını, Kur'an'ın okunmasını ve anlaşılmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda örneklemin Kur'an'a yönelik algılarını tasvir eden bilgiler tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Kur'an'a Yönelik Algılar

	N	Minimum	Maximum	Ort.	S
Teorik Boyut	313	1,00	5,00	4,0833	,90943

⁵ Bkz. Kızılgeçit, "Dindarlık Üzerine Meta-Analitik Bir Çalışma", 1152; Ayten-Yıldız, "Dindarlık, Hayat Memnuniyeti İlişkisinde Dini Başa Çıkmanın Rolü Nedir?", 293.

Uygulama Boyutu	313	1,00	5,00	2,8581	,84347
Genel	313	1,00	5,00	3,4690	,78218
Toplam	313				

Tablo 2 verileri incelendiğinde aslında katılımcıların Kur'an'a yönelik algılarının yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Dindarlık ölçeğinin aksine katılımcılar bu ölçeğin teorik boyutundan 4,08 ortalama elde ederken (S=,909), uygulama boyutundan 2,86 (S=,843) ortalama elde etmişlerdir. Genel olarak ölçeğin tüm boyutlarından elde edilen ortalama ise 3,47'dir (S=782). Ölçeğin soruları incelendiğinde teorik boyutun "Kur'an okumanın manevi olarak rahatlatacağı, Kur'an'ın ve tefsirin ele aldığı konuların merak uyandıracacağı, meal okumanın ilgi çekeceği gibi yargıları içerdiği görülmektedir. Uygulama boyutunda ise, "Kur'an'ın hükümlerini hayatta uygulamaya geçirme, meal ve tefsir okuma gibi" davranışları kapsamaktadır. Katılımcılar genel olarak namaz kılmak, oruç tutmak ve dua etmek gibi formel ibadetleri yerine getirme konusunda daha güçlü tutumlara sahipken (Bkz. Tablo 1), meal ve tefsir okumak gibi bilişsel bir nitelik arz eden boyuttan ise düşük ortalama elde etmiştir. İki ölçekten elde edilen veriler dikkate alındığında genel olarak katılımcıların geleneksel bir dindarlık anlayışına sahip olduğu, dinin ağırlıklı olarak şekilsel yaşandığı anlayışını güçlendirmektedir. Bununla birlikte dinin öğrenmeye ve bilmeye etki eden bilişsel yönü ile hayatını tanzim etmeye başlayan etki yönünün ise dindar hayatında düştüğü söylenebilir. Örneklemin dindarlık ve Kur'an'a yönelik algıları bu şekilde tespit edildikten sonra bu iki olgu üzerinde etkili olan faktörlere bakmak araştırmanın amaçları bakımından önem kazanmaktadır. Öncelikle cinsiyetin dindarlık ve Kur'an'a yönelik algılar üzerinde fark oluşturup oluşturmadığı ele alınmıştır. Elde edilen bulgular tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyet ile Dindarlık ve Kur'an yönelik algılar arasında t-test

	Cinsiyet	N	Ort.	S	t	p
Dindarlık	Kadın	195	2,3542	,42136	4,005	,000
	Erkek	118	2,1436	,49595		
Kur'an'a Yönelik Tutum	Kadın	195	3,5731	,68997	3,065	,000
	Erkek	118	3,2971	,89122		

Tablo 3 verileri cinsiyetin, hem dindarlık bakımından hem de Kur'an'a yönelik algılar bakımından fark oluşturan bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Cinsiyet grupları arasındaki farkın her iki ölçek bağlamında istatistiksel olarak anlamlılık düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır (p<0,05).

Dindarlık düzeyleri bakımından kadınların ortalamasının (Ort=2,35) erkeklerin ortalamasından (Ort=2,14) anlamlılık düzeyinde daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç doğrultusunda kadınların erkeklerden daha dindar olduğu söylenebilir. Türkiye'de farklı örneklem üzerinde yapılan birçok araştırmada kadın dindarlığının erkek dindarlığından daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayten tarafından tek boyutlu olarak kabul edilen dindarlık ölçeği ile üniversite öğrencileri örnekleminde yapılan araştırmada kadınların dindarlık ortalamasının (Ort=27,4) erkeklerin dindarlık ortalamasından (Ort=25,9) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Ayten, 2013: 18). Kızılgöçit ve Vural tarafından Rize Güneysu örnekleminde yürütülen bir araştırmada da kadınların, hem genel dindarlık hem de inanç-etki ve ibadet-bilgi boyutlarından erkeklere nazaran daha yüksek ortalama elde ettikleri görülmektedir (Kızılgöçit ve Vural, 2017: 269). Şentepe ve Güven tarafından üniversite öğrencilerinden oluşan örneklem üzerinde yürütülen ve Kızılgöçit ve Vural ile yaklaşık aynı ölçeğin kullanıldığı diğer bir araştırmada ise, kadınların hem genel dindarlık düzeyleri bakımından hem de dindarlığın inanç-etki ve ibadet-bilgi boyutlarından erkeklere nazaran daha yüksek ortalamalar elde ettikleri anlaşılmaktadır. İstatistiksel olarak iki cinsiyet grubu arasındaki fark, inanç-etki boyutunda anlamlılık düzeyine ulaşmasa da hem genel dindarlık düzeyi hem de ibadet-bilgi boyutunda gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu rapor edilmektedir (Şentepe ve Güven, 2015: 35). Uysal tarafından yetişkin örnekleminde yürütülen bir araştırmada da cinsiyetin, genel dindarlık başta olmak üzere dindarlık ölçeğinin tüm alt boyutlarında kadınlar lehine fark oluşturduğu tespit edilmiştir (Uysal, 2015: 45). Yapıcı'nın dindarlık ölçekleri üzerine yürüttüğü meta-analitik çalışmada ise genel olarak kadın dindarlığının daha önde olduğu ancak farkın çok yüksek olmadığı tespiti yapılmıştır (Yapıcı, 2012: 22). Erkek dindarlığının daha yüksek olduğunu tespit eden çalışmalar olsa da (Mehmedoğlu, 2004: 161-162; Onay, 2004: 103; Turan, 2017: 142; Uysal, 2006: 199) Türkiye'de yapılan çalışmaların çoğunda kadın dindarlığının öne çıktığı anlaşılmaktadır. İki cinsiyet arasında ortaya çıkan bu farklılıkların örneklem gruplarının özellikleri ile alakalı olduğu gibi kullanılan ölçeklerle de ilgili olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte farklı örneklemelerde yapılan birçok araştırmada çoğunlukla kadın dindarlığının ön planda olması, kadınlık ve cinsiyet rolleri ile izah edilebilir.

Kadınların erkeklere nazaran toplum hayatında daha fazla risk altında bulunmaları ve kendilerini korumak bakımından erkeklerden daha naif olmaları, kadınların ahiret hayatına daha fazla inanmaları ve öldükten sonra hesap vermek ve ceza görmekten daha fazla korkmaları, daha fazla suçluluk ve pişmanlık duygusuna sahip olmaları, saldırgan olmamak, çekingenlik, bağımlılık ve pasiflik, endişe ve kaygılı olma gibi kişilik özelliklerinin kadınlarda daha ağır basması kadınların, erkeklere nazaran daha dindar olmalarını desteklediğine dair iddialar ileri sürülmektedir. Ayrıca ataerkil bir toplum yapısı içerisinde çocukların yetiştirilme biçimlerinin de dindarlık düzeylerini etkilediğine dair literatürde bilgiler bulunmaktadır. Bu yapı içinde, kız çocuklarında itaat ve sorumluluk duygularının, erkek çocuklarında ise güven ve bağımsızlık duygularının

desteklendiği, dolayısıyla kadınların dini bağlılığının bu yetiştirme biçimlerinden etkilendiği ileri sürülmektedir. Kadınların inka ve yönlendirmeye daha açık tabiatlarının olması, mahrumiyet-telafi görüşüne göre, kadınların kendilerini gerçekleştirme, ekonomik bağımsızlık, meslek sahibi olma başta olmak üzere birçok sosyo-ekonomik özellikler bakımından erkeklere nazaran daha fazla hayal kırıklıkları yaşamaları, kadın dindarlığını izaha olanak sağlayan yaklaşımlar olarak değerlendirilebilir. Bu görüşleri destekleyecek bir veri olarak, yapılan bir araştırmada üniversiteli kızların dinin etkisini üzerlerinde hissetmenin başlıca nedeni olarak, kendilerini din ile koruma altına almak istemeleri ve din ile iç içe geçmiş sosyo-kültürel değerlerin yaygın etkisini daha fazla hissetmeleri zikredilmiştir. (Bahadır, 2010: 98-99). Avrupa'da yapılan araştırmalarda da kadın dindarlığının daha yüksek olduğuna dair araştırma bulguları (Leondari and Gialamas, 2009: 245), kadın dindarlığının altında cinsiyet rollerinin ve sosyo-ekonomik ve kültürel etkilerin yattığı düşüncesini desteklemektedir.

Kadın dindarlığını etkileyen faktörlerin Kur'an'a yönelik algılar üzerinde de etkili olduğu tablo 3 verilerinden anlaşılmaktadır. Kadınların Kur'an'a yönelik tutum ortalamalarının (Ort=3,57) erkeklerin ortalamasından (Ort=3,30) anlamlı bir şekilde farklılaştığı ($p<,05$) araştırma bulgularınca tespit edilmiştir. Bu sonuçlar çerçevesinde kadınların, İslam dininin temel kaynağı olan Kur'an'a ve onun açıklaması mahiyetindeki meal ve tefsire, erkeklere nazaran daha fazla ilgi duydukları söylenebilir. Acaba dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgilerini belirlemede Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilmek nasıl bir etki oluşturmaktadır. Bu bakış açısıyla uygulanan t-test analizi sonuçları tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilip – bilmeme ile Dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgileri arası t-test analizi

Boyutlar	Kur'an Bilme	Okumayı	N	Ort	S	t	p
Dindarlık İnanç - Etki Boyutu	Evet		232	2,36	0,444	10,080	,000
	Hayır		81	1,74	0,558		
Dindarlık İbadet-Bilgi Boyutu	Evet		232	2,50	0,347	10,887	,000
	Hayır		81	1,96	0,483		
Dindarlık Genel	Evet		232	2,43	0,350	11,766	,000
	Hayır		81	1,84	0,470		
Kur'an'a İlgi Teorik Boyut	Evet		232	4,27	0,740	6,578	,000
	Hayır		81	3,55	1,118		
Kur'an'a İlgi Uygulama Boyutu	Evet		232	3,01	0,761	5,656	,000
	Hayır		81	2,42	0,917		
Kur'an'a İlgi Genel	Evet		232	3,64	0,653	7,014	,000
	Hayır		81	2,98	0,911		

Dindarlık ile İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilip-bilmemek özelliği arasında yapılan t-test analizi sonuçlarından Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilmenin dindarlık düzeyi bakımından fark yaratan bir değişken olduğu anlaşılmıştır ($p=,000$). Dindarlık ölçeğinin hem inanç-etki boyutunda, hem ibadet-bilgi boyutunda hem de genel dindarlık düzeyinde iki grup, ortalamalar bakımından anlamlılık düzeyinde farklılaşmıştır. Dindarlığın inanç-etki boyutunda, Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilenlerin ortalamasının 2,36; bilmeyenlerin ortalamasının ise 1,74 olduğu tablo 4 verilerinden anlaşılmaktadır. Yine dindarlığın ibadet-bilgi boyutunda, Kur'an'ın Arapçasından okumayı bilenlerin ortalamasının 2,50; bilmeyenlerin ortalamasının ise 1,96 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların genel dindarlık düzeyleri incelendiğinde ise Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilenlerin ortalamalarının (Ort=2,43) bilmeyenlerin ortalamalarından (Ort=1,84) anlamlılık düzeyinde farklılaştığı görülmektedir. Kur'an'ı Arapçasından okuyabilme, katılımcıların dindarlık düzeylerinde fark oluşturduğu gibi Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumlar üzerinde de fark oluşturmaktadır ($p=,000$).

Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilenlerin, ölçeğin teorik boyutundan elde ettikleri ortalamasının (Ort= 4,27) Kur'an'ı Arapçasından bilmeyenlere nazaran (Ort= 3,55) daha yüksek olduğu görülmektedir. Esasen her iki grubun da İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an'ın, mealinin ve tefsirinin ele aldığı konulara karşı ilgi duyduğu, içeriğini merak ettiği araştırma bulgularından anlaşılmaktadır. Çünkü bütün insanlar, dinin psikolojik kaynaklarından biri olarak ileri sürülen "anlam arayışı" çerçevesinde yaratılışı, evrendeki konumu, ölüm ve ölüm sonrası gibi sorularına yanıt bulma ihtiyacı duyacaktır. Bu konuda insana en doyurucu bilgi verecek olan kaynak ise Kur'an, meal ve tefsiridir.

Kur'an'a yönelik ilgiye karşılık uygulama konusundaki ortalamaların daha düşük olduğu analiz sonuçlarından anlaşılmaktadır. Kur'an'a yönelik ilginin uygulama boyutunda ise yine Arapçasından Kur'an okumayı bilenlerin ortalamasının (Ort= 3,01) Arapçasından Kur'an okumayı bilmeyenlerin ortalamasından (Ort= 2,42) anlamlılık düzeyinde farklılaştığı bulgulanmıştır.

Bu sonuçlara göre katılımcıların Kur'an'ın, mealinin ve tefsirinin bahsettiği konuları merak etmelerine rağmen yine de bu meraklarını gidermek maksadıyla okumaya yönelimlerinin düştüğü, hayatlarını Kur'an'a göre tanzim etme gayretinin yeterli

düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır. Bu ise teorik ve duygusal yönleriyle ortaya çıkan ilgi düzeyinin uygulamaya aktarılamadığı, yeterli düzeyde motivasyon sağlayamadığı yönünde değerlendirilebilir.

Her iki boyutun dahil olduğu genel ilgi düzeyi bakımından da iki grubun anlamlılık düzeyinde farklılaştığını tablo 4 verilerine göre söylenebilir. Arapçasından Kur'an okumayı bilenlerin Kur'an'a yönelik genel ilgileri 3,64 iken Arapçasından Kur'an okumayı bilmeyenlerin ilgisinin 2,98 olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilmenin Kur'an'a yönelik maneviyat, merak, ilgi hislerini kuvvetlendirdiği, daha fazla meal ve tefsir okumaya teşvik ettiği ve Kur'an'ın hükümlerini hayatlarında etkin kılmaya yönelik daha fazla motivasyon kazandırdığı, bu bulgular ışığında ifade edilebilir. Bu çerçevede dindarlık ve Kur'an'a yönelik algıları yükseltmeyi amaçlayan bir hedefin gerçekleştirilmesinde Kur'an'ın Arapçasından okumayı öğretmenin kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Gündoğdu (2015: 153), okullarda seçmeli din, ahlak ve değerler grubu dersler üzerine yürüttüğü araştırmada, sonuç olarak Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilen öğrencilerin, bilmeyen öğrencilere nazaran daha fazla seçmeli din, ahlak ve değerler grubu derslerini seçme eğiliminde ve isteğinde olduğunu tespit etmiştir.

Bu konuda ailelerin çocuklarına Kur'an okumayı öğretmeye yönelik yaygın gayretleri, geleneksel aile yapımızda çocukların ilköğretim çağından itibaren Kur'an Kurslarına yönlendirilmesi böyle bir başarıyı elde etmek için ilk adım sayılır. Bundan sonra ise Kur'an Kurslarında uygulanan program ve Kur'an Kursu öğreticilerinin bu süreci yürütme şekli, bireyin dindarlığını etkileyeceği söylenebilir. Diyanet İşleri Başkanlığının uyguladığı yaz kurslarına yönelik, hedef kitlenin ihtiyaçlarıyla, psikolojik ve gelişimsel özelliklerini dikkate alan bir program hazırlanması, bu yaş gruplarıyla çalışacak görevlilerin pedagojik formasyon sahibi olmaları, sürecin sağlıklı bir şekilde yürütülmesine katkı sunacaktır. Zira, küçük yaşlarda Kur'an Kurslarında olumsuz tecrübeler yaşayan çocukların ileriki yaşantılarında dinden uzaklaştıklarına yönelik gözlemler mevcuttur. Okullarda seçmeli Kur'an dersleri üzerine yapılan bazı araştırmalarda, bu derslerin yeteri kadar çok sayıda öğrenci tarafından seçilmediği (Gündoğdu, 2015: 132) ve seçmeli Kur'an dersini tercih eden öğrencilerin bir kısmının da Kur'an'ı Arapçasından okuyabilme becerisini kazanmadığı (Acuner, 2016: 868; Gündoğdu, 2017: 576) tespit edilen bulgular arasındadır. Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilmenin dindarlık ve Kur'an'a yönelik algılar üzerinde olumlu yönde etki oluşturduğu göz önünde bulundurulduğunda, okullarda verilen seçmeli Kur'an-ı Kerim derslerini daha fazla öğrencinin tercih etmesinin sağlanması ve bu ders içeriklerinin öğrenciyeye Kur'an-ı Kerim okuma becerisi kazandırabilecek nitelikte olması, gençlerin dindarlık ve Kur'an'a yönelik algıları üzerinde olumlu tesirler oluşturacaktır.

Acaba Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilip-bilmemenin dışında dini bilginin öğrenildiği kaynak, dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgiler bakımından ne gibi farklılığa yol açmaktadır? Bu sorunun cevabını bulabilmek maksadıyla yapılan ANOVA ve Scheffe Testi sonuçları tablo 5 ve 6 da verilmiştir.

Tablo 5. Dini Bilgiyi Edinme Kaynaklarına Göre Dindarlık Arasında ANOVA ve Scheffe Testi Sonuçları

Dini Bilginin Ağırlıklı Öğrenildiği Kaynak	N	Gruplar Arası Kareler Ort.=,825, Serbestlik=6, F=4,100, p= 0.001	
		1	2
İnternet	10	1,6111 ^b	
Aile	149		2,2684 ^a
Okul	39		2,2799 ^a
Kuran Kursu	82		2,3279 ^a
Dindar Kimse	7		2,3333 ^a
Kitaplar	21		2,3651 ^a
Diğer	5		2,4222 ^a

Tablo 5 verileri incelendiğinde, dini bilgilerinin ağırlıklı olarak öğrenme kaynağı bakımından oluşan grupların ortalamaları ile dindarlık düzeyleri arasında, anlamlılık düzeyinde bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır ($p<0,001$). Yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre iki grup oluşmuştur (a-b). Dini bilgilerinin ağırlıklı olarak internetten edinen grup (b) dindarlık düzeyleri bakımından; ailesinden (a), okuldan (a), Kur'an Kurslarından (a), dindarlığına güvendiği kişilerden (a), kitaplardan (a) ve bunların dışındaki diğer kaynaklardan (a) öğrendiğini beyan eden gruplardan anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. En düşük ortalamayı dini bilgisini internetten edinenler oluştururken, diğer gruplar içerisinde en yüksek ortalamayı dindarlığını kategorilerde belirtilen kaynaklar dışındaki "diğer" kaynaklardan öğrendiğini ifade edenler elde etmiştir. Diğer grubunu oluşturan katılımcılardan birinin "cemaatten", bir deneğin "kendi kendisine", iki deneğin sayılan kategorilerin "hepsinden" dini bilgilerinin öğrendiklerini beyan ettikleri anket formlarından anlaşılmıştır. Kur'an'a yönelik algıları bakımından farklılaşmalara baktığımızda ise yine iki grubun olduğu, tablo 6 sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Tablo 6. Dini Bilgiyi Edinme Kaynaklarına Göre Kur'an'a Yönelik İlgisi Arasında ANOVA ve Scheffe Testi Sonuçları

Dini Bilginin Ağırlıklı Öğrenildiği Kaynak	N	Gruplar Arası Kareler Ort.=1,762, Serbestlik=6, F=2,990, p= 0.007	
		1	2
İnternet	10	2,6875 ^b	
Dindar Kimse	7	3,3036 ^{ab}	3,3036 ^{ab}
Okul	39	3,4393 ^{ab}	3,4393 ^{ab}

Aile	149	3,4649 ^{ab}	3,4649 ^{ab}
Kuran Kursu	82	3,4756 ^{ab}	3,4756 ^{ab}
Diğer	5	3,6750 ^{ab}	3,6750 ^{ab}
Kitaplar	21		3,9065 ^a

Tablo 6 verilerine göre gruplar arasında istatistiksel bakımdan anlamlılık düzeyinde farklılığın olduğu anlaşılmaktadır ($p=.007$). Farkın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi, ağırlıklı olarak dini bilgilerini kitaplardan edinen (a) grubun ortalamasının, internetten (b) edinen grubun ortalamasından anlamlılık düzeyinde farklılaştığını ortaya koymaktadır. Buna göre (a) grubunun Kur'an'a yönelik ilgileri daha yüksek iken ($Ort=3,91$), (b) grubunun ilgisi daha düşüktür ($Ort=2,69$).

Tablo 5 ve 6 verilerine göre en düşük ortalama elde eden grubun ağırlıklı dini bilgisini internetten edinenlerin olması şaşırtıcı değildir. Çünkü kontrolün ve güvenilir bilginin kısıtlı olduğu internet ortamında paylaşılan dini bilgiler, bireylerin dini inanç, duygu ve ilgilerini desteklemekten uzak olacaktır. Ayrıca elde edilen veriler, bu kesimin ailesinin de dini bazı kaygılar gütmeye başladığını göstermektedir. Çünkü geleneklerimize göre, temel dini bilgiler öncelikle aileden, ileri düzeyde dini bilgiler ise Kur'an kurslarından ve okullardan kazanılmaktadır. Tablo 5 ve 6 verilerinden anlaşıldığı kadarıyla, katılımcıların yaklaşık yarısı ağırlıklı olarak dini bilgilerini ailesinden almaktadır. İkinci sırada dini bilgi edinme kaynakları ise Kur'an kurslarıdır. Gündoğdu (2015: 153) tarafından yürütülen araştırmada da ailesinden dini eğitim alan öğrencilerin seçmeli din, ahlak ve değerler grubu dersleri tercih etmede daha istekli oldukları tespit edilmiştir. Nitelikli din eğitimi almanın, bu eğitime bireyin veya ailesinin iradesi doğrultusunda yönelmenin dindarlık ve Kur'an'a yönelik algıları etkileyeceği düşünülmektedir. Çünkü dindarlığın ön şartı olan inanma, birçok boyutu bulunan bir eylemdir. Bu boyutlardan biri de "irade"dir (Mehmedoğlu, 2010: 148-149). Öyleyse kendi ve/veya ailesinin iradesi ve isteğiyle ağırlıklı din eğitimi veren eğitim kurumlarında öğrenim görenlerin diğer türdeki okullarda eğitim görenlere göre dindarlık ve Kur'an'a yönelik algılar üzerinde fark oluşturacağı söylenebilir. Böyle bir etkinin oluşup oluşmadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan ANOVA analizi sonuçları aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 7. Mezun Olunan Ortaöğretim Kurumuna İle Dindarlık Arasında ANOVA ve Scheffe Testi Sonuçları

Mezuniyet	N	Gruplar Arası Kareler Ort.=2,002, Serbestlik=4, F=10,546, p= 0.000	
		1	2
Anadolu Lisesi	123	2,1393 ^b	
Diğer	40	2,1743 ^b	
Meslek Lisesi	28	2,1905 ^b	
Fen Lisesi	45	2,3580 ^{ab}	2,3580 ^{ab}
İmam Hatip Lisesi	77		2,5254 ^a

Yürütülen ANOVA analizi, mezun olunan ortaöğretim programının dindarlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir şekilde farklılığa yol açtığını ortaya koymaktadır ($p=.000$). Scheffe Testi sonuçlarına göre, İmam Hatip Lisesinden (a) mezun olmak ile Anadolu Lisesi (b), Diğer Eğitim Kurumları (b) ve Meslek Lisesinden (b) mezun olmaya göre fark oluşturmaktadır. Gruplar arasında dindarlık ölçeğinden en yüksek puanı İmam Hatip Lisesinden mezun olanlar alırken en düşük puanı ise Anadolu Lisesinden mezun olanlar almıştır. Acaba dini eğitim veren orta öğretim kurumundan mezun olmak, Kur'an'a yönelik algılar üzerinde farklılığa yol açmakta mıdır? Bu soruya cevap oluşturacak ANOVA analizi sonuçları tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Mezun Olunan Ortaöğretim Kurumuna İle Kur'an'a Yönelik Algılar Arasında ANOVA ve Scheffe Testi Sonuçları

Kur'an'a Yönelik Algılar	Kareler Toplamı	Serbestlik	Kareler Ort.	F	p
Gruplar Arası	8,999	4	2,250	3,810	,005*
Grup İçi	181,883	308	,591		
Toplam	190,883	312			

* Scheffe testi sonuçlarına göre sadece İmam Hatip Lisesinden mezun olanlar ile Anadolu Lisesinden mezun olanlar arasında fark vardır.

Kur'an'a yönelik algıları bakımından mezun olunan ortaöğretim kurumunun fark oluşturduğu ($p=.005$), farkın sadece İmam Hatip Lisesi mezunları ile Anadolu Lisesi mezunları arasında olduğu ANOVA analizi sonuçlarından anlaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar ışığında ağırlıklı din eğitimi verilen ortaöğretim okullarından mezun olmanın hem dindarlık üzerinde hem de Kur'an'a yönelik ilgi ve algılar üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu söylenebilir. Acaba aynı etki lisans düzeyinde de söz konusu mudur? Yani İlahiyat Fakültesinde veya diğer fakülte ve bölümlerde öğrenim görüyor olmak iki olgu üzerinde nasıl etkiler oluşturmaktadır. Bu sonuçları elde edebilmek amacıyla yapılan ANOVA analizi sonuçları tablo 9 ve 10'da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrenim Görülen Fakülte İle Dindarlık Arasında ANOVA ve Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar Arası Kareler Ort.=6,164, Serbestlik=3, F=29,900, p= 0.000				
Fakülte	N	1	2	3
Güzel Sanatlar	68	1,9350 ^c		
Tıp	79		2,1702 ^b	
Sosyoloji	78		2,3020 ^b	
İlahiyat	88			2,6072 ^a

Yapılan ANOVA ve Scheffe analizleri sonucunda üç grubun (a,b,c) olduğu tablo 9 verilerinden anlaşılmaktadır. Scheffe sonuçlarına göre İlahiyat Fakültesi (a) öğrencilerinin ortalamaları anlamlı bir şekilde Sosyoloji ve Tıp (b) Fakültesi öğrencilerinin ortalamalarından ve Güzel Sanatlar Fakültesi (c) öğrencilerinin ortalamalarından farklılaşmıştır. En yüksek ortalamayı (a) elde ederken en düşük ortalamayı (c) elde etmiştir. Ayrıca (b) ve (c) arasında da istatistiki bakımdan anlamlılık düzeyinde farklılaşma söz konusudur.

Bu bulgular çerçevesinde hem ortaöğretim düzeyinde hem de üniversite düzeyinde dini ağırlıklı eğitim alan öğrencilerin dindarlık düzeylerinin almayanlara nazaran daha yüksek olduğu açıklıkla söylenebilir. Acaba öğrenim görülen fakülte değişkeni katılımcıların Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumları üzerinde farklılığa yol açacak mıdır? Bu sorunun cevabı mahiyetindeki analiz tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğrenim Görülen Fakülte İle Kur'an'a Yönelik Algılar Arasında ANOVA ve Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar Arası Kareler Ort.=6,164, Serbestlik=3, F=29,900, p= 0.000				
Fakülte	N	1	2	3
Güzel Sanatlar	68	3,1573 ^c		
Tıp	79	3,2480 ^{bc}	3,2480 ^{bc}	
Sosyoloji	78		3,5620 ^{ab}	3,5620 ^{ab}
İlahiyat	88			3,8259 ^a

Yapılan ANOVA analizi ve Scheffe testi sonuçlarına göre öğrenim görülen Fakülte, Kur'an'a yönelik ilgi ve algılar üzerinde istatistiksel bakımdan anlamlılık düzeyinde fark oluşturmaktadır (p=,000). Scheffe testi sonucu üç grup oluşmuştur (a,b,c). İlahiyat (a) Fakültesinde öğrenim gören katılımcıların ortalamaları (Ort=3,82), Tıp (bc) Fakültesi (Ort=3,25) ile Güzel Sanatlar (c) Fakültesinde (Ort=3,16) öğrenim gören öğrencilerin ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlılık düzeyinde farklılaşmıştır. Ayrıca Sosyoloji (ab) eğitimi alan öğrencilerin ortalamaları da (Ort=3,56) Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin ortalamalarından farklıdır. Bu tablo verileri doğrultusunda, öğrenim görülen fakültenin Kur'an'a yönelik ilgi ve algılar üzerinde fark oluşturduğu, ağırlıklı dini eğitim veren fakültede eğitim gören öğrencilerin Kur'an'a yönelik tutumlarının daha güçlü olduğunu söyleyebiliriz. Güzel sanatlar öğrencilerinin dindarlık düzeyleri bakımından en düşük grubu oluşturması, ülkemizde sanatçı kimliğinin, "özgürlük" "aykırı olma", "karşı olma" kimlik özellikleriyle vasıflandırılmasına, güzel sanatlar eğitimi alan ve kendilerini geleceğin sanatçısı olarak gören bu öğrencilerin bu tür değerlere yönelik bazı ayrıksı tutumlar edinebileceklerine, dolayısıyla dinin de içinde olduğu bağlılıklardan kurtulma eğilimi gösterebileceklerine yordanabilir. Tıp alanında eğitim gören katılımcıların ortalamalarının diğer gruplara nazaran düşük olarak gerçekleşmesi ise onların fen ağırlıklı bir eğitim almaları dolayısıyla alanlarında pozitivist tutumların güçlü olmasıyla izah edilebilir.

Dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumları değerlendirildikten sonra önem kazanan sorulardan birinin, dindarlık ile Kur'an'a ilgi ve tutumlar arasındaki ilişki ve etkileşimler olmaktadır. Çünkü dindarlık, İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an ve onun kısa ve uzun açıklaması mahiyetindeki meal ve tefsirden uzak gelişemez. Bu aynı zamanda iki ölçeğin farklı alanlar da olsa benzer özellikleri ölçmesi sebebiyle iki ölçeğin ölçme kabiliyetlerini de açıklayacaktır. Bu çerçevede uygulanan Pearson Korelasyon analizi sonuçları tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Dindarlık ve Kur'an'a Yönelik Tutumlar ve Alt Boyutları Arasında Pearson Korelasyon Analizi (N=313)

	1	2	3	4	5
1. Kur'an'a İlgi (Bilgi)					
2. Kur'an'a İlgi (Uygulama)	,591**				
3. Kur'an'a İlgi	,899**	,884**			
4. Dindarlık inanç-etki	,611**	,590**	,674**		
5. Dindarlık ibadet-bilgi	,574**	,563**	,638**	,657**	
6. Dindarlık	,653**	,634**	,722**	,944**	,869**

** p< 0.01 anlamlılık düzeyi.

Tablo 11 verileri doğrultusunda, her iki ölçeğin geneli ile alt boyutları arasında $p < 0,001$ düzeyinde anlamlı bir korelasyonun olduğunu söyleyebiliriz. Her iki ölçeğin genel ortalaması ile alt boyutlarının ortalamaları arasında oldukça güçlü ilişkinin olduğu görülmektedir. Ayrıca dindarlık ölçeğinin Kur'an'a yönelik ilgi ve tutum ölçeği ile oldukça güçlü ilişki ve etkileşim içerisinde olduğu söylenebilir ($r = ,722$). Alt boyutlar bazında baktığımızda ise dindarlığın inanç-etki boyutu ile Kur'an'a yönelik ilgi ölçeğinin bilgi boyutu arasında $r = ,611$ düzeyinde, dindarlığın ibadet-bilgi boyutu ile Kur'an'a yönelik ilgi ölçeğinin uygulama boyutu arasında ise $r = ,563$ düzeyinde ilişki ve etkileşimin olduğu görülmektedir.

Bu bulgular çerçevesinde dindarlık düzeylerinde oluşacak bir artışın Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumlarda artışa yol açacağı veya Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumlarda oluşacak bir azalmanın dindarlık düzeylerinde de düşüşe neden olacağı söylenebilir. Bu durumda dindar bir toplum için mutlaka Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumların güçlü bir şekilde oluşturulmasına çaba sarf edilmesi gereği çıkarılır.

Sonuç

Bu araştırma, dindarlık ve Kur'an'a yönelik algılar arasındaki ilişki ve etkileşimleri ortaya koymayı konu edinmektedir. Bu çerçevede yapılan t-test, ANOVA ve korelasyon analizlerinde istatistiki olarak anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmada kullanılan Kur'an'a Yönelik Algılar ölçeğinin geçerlilik ve güvenirlik analizleri yapılmış, ölçeğin Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumları ölçmeye kabiliyetli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma, Ordu Üniversitesinin değişik fakültelerinde okuyan 313 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırmaya 195 kadın, 118 erkek katılmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda katılımcıların hem dindarlık bakımından hem de Kur'an'a yönelik ilgi ve algılar bakımından güçlü tutumlara sahip oldukları söylenebilir. Katılımcıların, dindarlığın formel yönünü oluşturan namaz kılmak, Kur'an okumak, dua etmek gibi unsurları içeren ibadet-bilgi boyutundan elde ettiği puanların, önemli kararlar alırken, ne giyeceği, ne yiyeceği kiminle arkadaşlık edeceği, hangi sosyal etkinlikleri yapacağı üzerinde dinin etkilerini sorgulayan maddeleri içeren inanç-etki boyutundan daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Bu çalışmada "cinsiyet, dindarlık ve Kur'an'a yönelik algılar bakımından fark oluşturur. Kadınlar, dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgi ölçeklerinin genel ve alt boyutlarında erkeklerden daha yüksek ortalama elde eder" şeklinde oluşturulan hipotez (H_1) araştırma bulgularınca desteklenmiştir. Kadınlar, dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgi ölçeğinin bütününden ve her bir alt boyutundan erkeklerle nazaran daha yüksek ortalamalar elde etmiştir. Elde edilen sonuçlar ülkemizde yapılan diğer araştırma sonuçlarının birçoğu ile uyum içerisinde dir.

"Katılımcıların Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilip-bilmemesi dindarlık ve Kur'an'a yönelik algılar bakımından fark oluşturur. Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilenler, dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgi ölçeklerinin genel ve alt boyutlarında bilmeyenlere nazaran daha yüksek ortalama elde eder" şeklinde ileri sürülen hipotez (H_2) araştırma bulgularınca desteklenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilenlerin, dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgi ölçeği bütününden ve alt boyutlarından daha yüksek ortalama elde etmişlerdir. Kur'an'ı Arapçasından okuyabilmenin hem dindarlık hem de Kur'an'a yönelik algılar üzerinde olumlu tesirler oluşturduğu araştırma bulgularınca söylenebilir.

"Katılımcıların dini bilgiyi edinme kaynakları, dindarlık ve Kur'an'a yönelik algıları üzerinde fark oluşturur" şeklinde ileri sürülen hipotez (H_3) araştırma bulgularınca desteklenmiştir. Dini bilgiyi edinme kaynağı yönüyle, dindarlık ve Kur'an'a yönelik algılar bakımından iki grup oluşmuştur. Her iki grupta da en düşük ortalamayı dini bilgisini internetten edinenler almıştır. Her iki ölçekte de dini bilgisini internetten edinenler diğer gruplardan farklılaşmıştır.

"Mezun olunan ortaöğretim kurumu katılımcıların dindarlık ve Kur'an'a yönelik algıları üzerinde farka yol açar. İmam Hatip Lisesinden mezun olan öğrenciler diğer gruplara nazaran daha yüksek ortalamalar sahip olurlar" şeklinde kurgulanan hipotez (H_4), araştırma bulgularınca desteklenmiştir. Araştırma bulgularına göre en her iki ölçekten de en yüksek ortalamayı İmam Hatip Lisesi mezunları alırken, en düşük ortalamayı Anadolu Lisesi mezunları elde etmiştir.

"Öğrenim görülen fakülte katılımcıların dindarlık ve Kur'an'a yönelik algıları üzerinde farka yol açar. İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler diğer gruplara nazaran daha yüksek ortalamalara sahip olurlar" olarak ileri sürülen hipotez (H_5), araştırma bulgularınca desteklenmiştir. Öğrenim görülen fakülte, hem dindarlık hem de Kur'an'a yönelik ilgiler bakımından üç grup oluşturmuştur. İlahiyat Fakültesinde öğrenim görenler hem dindarlık hem de Kur'an'a yönelik ilgiler ölçeğinden en yüksek ortalamayı elde ederken Güzel Sanatlar Fakültesinde öğrenim görenler en düşük ortalamayı elde etmişlerdir.

"Dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgiler ölçeğinin bütünü ve alt boyutları arasında pozitif yönde korelasyon söz konusudur. Katılımcıların dindarlık düzeylerinde oluşacak bir artış Kur'an'a yönelik algılarda da olumlu bir artışa yol açacaktır" şeklinde kurgulanan hipotez (H_6) araştırma bulgularınca desteklenmiştir. İki ölçeğin bütünü ve alt boyutları arasında güçlü bir korelasyon ortaya çıkmıştır.

Toplumda dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgileri artırmada, Kur'an'ı Arapçasından okumayı bilmenin önemli bir faktör olduğu, dini ağırlıklı eğitim veren kurumlarda öğrenim görenlerin hem dindarlık hem de Kur'an'a yönelik ilgiler bakımından fark oluşturduğu anlaşılmıştır. Ağırlıklı dini bilgilerini internetten edinen katılımcıların dindarlık ve Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumları en düşük grup olduğu araştırma bulgularınca ortaya konulmuştur. Dindarlık ile Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumların birbiriyle güçlü ilişki ve etkileşim içinde olduğu, dindarlık artarken Kur'an'a yönelik algıların da arttığı tespit edilmiştir.

Özetle, toplumun dindarlık algıları ile İslam dininin temel kaynağı olan Kur'an'a yönelik ilgi ve tutumların güçlendirilmesinde, Kur'an'ı Arapçasından okumayı öğrenmenin önemli olduğu, bu yönüyle Kur'an Kurslarının daha etkin ve verimli hale getirilmesinin, okullarda seçmeli din, ahlak ve değerler grubu derslerinin daha fazla seçilmesinin sağlanmasının gelecek toplumun dindarlık ve Kur'an'a yönelik algıları üzerinde olumlu tesirler oluşturacağı söylenebilir. Aynı zamanda dini bilgileri edinme kaynağının, dindarlık ve Kur'an'a yönelik tutumlar üzerinde etkili bir faktör olduğu araştırma bulguları sonucunda anlaşılmıştır. Çağımızda hızla yaygınlaşan ve hayatın tüm alanlarına hitap etmeye başlayan internetin, dini bilgi edinme kaynağı olarak görülmesi dikkate değer bir durumdur. Araştırma bulgularına göre ağırlıklı dini bilgilerini internetten

edindiğini beyan eden katılımcıların, dindarlık ve Kur'an'a yönelik algıları bakımından en düşük ortalamaya sahip olan grubu oluşturmaları ise manidardır.

Bu çalışmada elde edilen veriler, kullanılan ölçekler ve araştırma grubu ile sınırlıdır. Tefsir Ana Bilim Dalının yanında, Temel İslam Bilimleri alanlarında alan araştırması yöntemlerinin yaygınlaştırılması, toplumun dini kanaat ve tutumlarının daha iyi anlaşılmasına, dindarlık ve ruh sağlığı bakımından daha nitelikli bir toplumun oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Dindar bir toplum oluşturmada Kur'an'ı Arapçasından okumasını bilmenin önemli olduğu sonucundan hareketle toplumun, Kur'an'ı Arapçasından öğrenme ve çocuklarına öğretme konusunda farkındalığının artırılması, Kur'an Kurslarında uygulanan programların daha nitelikli hale getirilmesi, Kur'an Kursu öğretmenlerinin, psikoloji ve eğitim bilimleri alanlarında yetkin bireylerden görevlendirilmesi vb. hususların dindarlık üzerinde olumlu tesirler oluşturacağı söylenebilir. Ayrıca, Eğitim kurumlarında verilen zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri yanında seçmeli din, ahlak ve değerler grubu derslerinin toplum hayatına etkilerinin ne şekilde yansıdığını ortaya koyacak çalışmalar yapılması, bir taraftan bu derslerin verimliliğini artıracak diğer taraftan ise toplumun dindarlığı üzerinde olumlu katkılar oluşturacağı öngörülebilir.

Kaynakça

- Acuner, H. Y. (2016). Öğrencilere Göre Seçmeli Kur'an-ı Kerim Dersi: Artvin İli Örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 850-871.
- Akseki, A. H. (1959). *İslâm Dini: İtikat, İbadet ve Ahlak*. Ankara: Diyanet İşleri Reisliği.
- Ayten, A. (2012). Kimlik ve Din İngiltere'deki Türk Gençleri Üzerine Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Din Psikolojisi Özel Sayısı*, 12(2), 101-118.
- Ayten, A. (2013). Din ve Sağlık: Bireysel Dindarlık, Sağlık Davranışları ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi Üzerine Bir Araştırma. *Din Bilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi*, 13(3), 7-31.
- Ayten, A., Yıldız R., (2016). Dindarlık, Hayat Memnuniyeti İlişkisinde Dini Başa Çıkmanın Rolü Nedir? Emekliler Üzerine Bir Araştırma. *Din Bilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi* 16(1), 281-308.
- Bahadır, A. (2010). Dindarlığı Etkileyen Faktörler. Hökelekli H. (Ed.). *Din Psikolojisi* içinde (ss. 94-142), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Erkol, M. (2015). Türkiye'de Dini Hayatı Anlamlandırmak: Dindarlık Olgusu ve Dindarlığın Ölçülmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 131-161.
- °azali, (t.siz.). *Büyük İslâm Dini: İman Prensipleri İslam Düşüncesi ve Ahlakı*. Abdullah Aydın (Çev.). İstanbul: Dilek Matbaası.
- Gündoğdu, Y. B. (2015). Seçmeli Din Derslerini Tercih Eden Öğrencilerin Tercihlerini Etkileyen Faktörler: Ordu Örneği. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 15(2), 121-155.
- Gündoğdu, Y.B. (2017). Seçmeli Din Dersleri Neden Tercih Edilmiyor? (Ordu İli Örneği). *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(32), 557-582.
- James, W. (1987). *Writings 1902-1910 The Varieties of Religious Experience Pragmatism A Pluralistic Universe The Meaning of Truth Some Problems of Philosophy Essays*. New York: Literary Classics of the United States, Inc.
- Kayıklık, H. (2006). Bireysel Dindarlığın Boyutları ve İnanç-Davranış Etkileşimi. *İslami Araştırmalar Dergisi* 19(3), 491-499.
- Kızılgöç, M. (2016). Dindarlık Üzerine Meta-Analitik Bir Çalışma Doğu Karadeniz Örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 1143-1163.
- Kızılgöç, M. ve Vural M. E., (2017). Kişilik Özellikleri ve Dindarlık İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Araştırma (Güneysu Örneği). Yavuz, S. S. ve Erkan, Ü. (Ed.). *Güneysu'da Dinî – Sosyal – Kültürel ve Sanatsal Hayat* içinde (ss. 259-284). Ankara: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları.
- Köktaş, M. E. (1993). *Türkiye'de Dini Hayat: İzmir Örneği*. İstanbul: İşaret Yayınları.
- Leondari, A., - Gialamas V., (2009). Religiosity and psychological well-being. *International Journal of Psychology* 44(4), 241-8.
- Mehmedoğlu, A. U. (2004). *Kişilik ve Din*. İstanbul: Dem.
- Mehmedoğlu, A. U. (2010). İnanç Psikolojisi. Hökelekli H. (Ed.). *Din Psikolojisi* içinde (ss. 144-166), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Onay, A. (2004). *Dindarlık Etkileşim ve Değişim*. İstanbul: Dem.
- Pargament, K. I. (2005). Acı ve Tatlı: Dindarlığın Bedelleri ve Faydaları Üzerine Bir Değerlendirme. Ali Ulvi Mehmedoğlu (Çev.). *Ç. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5(1), 279-313.
- Şentepe, A., Güven, M. (2015). Kişilik Özellikleri ve Dindarlık İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17(31), 27-44.
- Tekin, M. (2004). Dindarlık Bağlamında Amel-i Salih Kavramına Sosyolojik Bir Yaklaşım. Hökelekli, H. (Ed.). *Dindarlık Olgusu: (Sempozyum Tebliğ ve Müzakereleri)*. (ss. 49 – 63). İstanbul: Kur'an Araştırmaları Vakfı.
- Turan, Y. (2017). *Kişilik ve Dindarlık*. İstanbul: Ensar.
- Turan, Y. (2018). Yalnızlıkla Başa Çıkma: Yalnızlık, Dini Başa Çıkma, Dindarlık, Hayat Memnuniyeti ve Sosyal Medya Kullanımı. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 22(1), 479-516.
- Uysal, V. (2015). Genç Yetişkinlerde Affetme Eğilimleri ve Dinî Yönelim/Dindarlık. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 48, 35-56
- Uysal, V. (2006). *Türkiye'de Dindarlık ve Kadın*. İstanbul: DEM Yayınları.
- Yapıcı, A. (2007). *Ruh Sağlığı ve Din: Psiko-Sosyal Uyum ve Dindarlık*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Yapıcı, A., (2012). Dini Yaşayışın Farklı Görünümleri ve Dogmatik Dindarlık. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2(2), 75-118.
- Yapıcı, A., (2012). Türk Toplumunda Cinsiyete Göre Dindarlık Farklaşması: Bir Meta-Analiz Denemesi. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17(2), 1-34.
- Yavuz, K. (1982). Din Psikolojisinin Araştırma Alanları. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, 87-108.

Summary

Although showing differences from society to society and culture to culture, the existence of the religion that promotes its existence throughout the history of mankind, it has never lost its influence in the life of the individual and society over time. Religiosity, which can be regarded as the human dimension of religion, continues its existence in the individual and community life, despite its different appearances. Although there are many studies in our country as well as abroad about religion and religiosity, each new study clarifies the understanding of the nature of religion and religiosity and its influence on society's life. This study deals with the relations and interactions between religiosity and interests and attitudes towards the Qur'an, the main source of the Islamic religion. The data obtained by this study is expected to provide significant contributions to the field of Tafseer as well as to the field of Religious Psychology.

In this study, data were collected by a questionnaire. The questionnaire consists of three parts: In the first part, problems related to determining the characteristics of the participants, in the second part, two-dimensional religiousness scale composed of nine expressions developed by Ayten (2012) and conducted psychometry studies (KMO =, 773; Cronbach's Alpha =, 873) In the third part of the information gathering form, questions were used to determine the interests and attitudes of participants to the Qur'an, which is the main source of Islam, two-dimensional and eight-point scale was used. The "Attention Scale Toward The Qur'an "was developed during this period and Psychometric studies (KMO =, 798, Cronbach's Alpha =, 865) were conducted in this study also.

A total of 313 students studying at a state university participated in the research. (195 were female and 118 were male). 28.1% of the participants are studying theology, 25.2% are studying medicine, 24.9% are studying science and literature, and 21.7% are from the Fine Arts Faculty. Research data were analyzed by SPSS program. Mean scores were taken into consideration in the analyzes. T-test, ANOVA, Correlation and Regressions analyzes were used in the testing of hypotheses.

According to the findings obtained, the university youth who constitute the young population has high attitudes towards religiosity and the Qur'an. Gender also creates a difference in terms of both scales. Women are more religious than men and have a stronger interest and attitudes through the Qur'an. Know how to read the Qur'an in Arabic is a factor that leads to differences in both religiosity and interest in and attitudes towards the Quran.

People's first source of religious information makes difference in their attitudes and interests towards the Qur'an. The subject group, who declared that they learned religious information from the internet, obtained the lowest mean of both scales. The faculty of education has made a difference in both religiosity and interest and attitudes towards the Qur'an. The students of the Faculty of Theology with the religion-oriented education obtained the highest mean of the two scales, whereas the students of the Faculty of Fine Arts had the lowest mean. A strong correlation was found between religiosity and it's sub-dimensions and Qur'an and interests and attitudes through the Qur'an.

The means obtained from the belief-effect dimension of the religiosity scale are relatively lower than the means obtained from the information-worship dimension. This can be interpreted as religion has the less powerful role in the decision-making process in their lives, while participants have stronger attitudes towards the practice of certain worship such as praying and fasting. Furthermore, knowing how to read the Qur'an (e.g Arabic writing) has a critical prescription on religiosity and interest and attitudes towards the Qur'an. Furthermore, knowing how to read the Qur'an from Arabic has a critical importance on religiosity and, interest and attitudes towards the Qur'an. In the process of building a religious society, it is important that individuals acquire the ability to read the Qur'an with Arabic reading skills. In this respect, it is important to help the development of the Qur'an courses and to organize qualified training activities based on specific goals in these courses. In addition to the election of religion, moral and values courses in educational institutions as an optional subject, it is important to realize the goals of creating a religious society by establishing policies that will increase quality in secondary education institutions giving religious education.

This study is limited to the scales and the samples used. Similar studies based on field research in the field of Tafseer and Basic Islamic Sciences may allow a better understanding of the nature of religious attitudes and religiousness of the individual and the community.
